بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2025/HC-B12/39
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: އަޙްމަދު އާވާޒް، ރާޖްދާން / ހދ.ވައިކަރަދޫ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ހެހި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްހީޒާ

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޖަމީލް މޫސާ

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީ

ނިމުނު ތާރީޚް: 03 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1447 / 23 ނޮވެމްބަރު 2025

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 18 ޖުމާދަލްއޫލާ 1447
09 ނޮވެމްބަރު 2025

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ގަޟިއްޔާ ނިންމުން:

- ނަންބަރު: 145-B8/HRA/2025/08
- ނިންމި ތަން: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ހަނި ބައްދަލުކުރުމުގެ އަމުރު)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 10 ޖުލައި 2025
- ނިމުނު ތާރީޚް: 19 އޮގަސްޓު 2025

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-B12/39 ޤަޟިއްޔާ

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޤާނޫނީ ވަކީލުން:

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އާއިޝަތު ރިޝާ

ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ފާތިމަތު ޝުފާއިނާ

ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ފާތިމަތު މިޝާ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް

ހދ.ވައިކަރަދޫ، ރޯޒްގާޑަން އަޙްމަދު އާމާލް

ޤާނޫނީ ވަކީލުން:

އެޗް.ނޫރުއްސަލާމް އަބޫބަކުރު

ލީގަލް ޗޭމްބަރސް

ޖިނާއީ- ކޯޓު އަމުރު- ހަނި ބައްދަލުކުރުމުގެ އަމުރު- ކުޑަކުދިންގެ ބައްދަލުވުން ބައްދަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާ- ވަކި އުސޫލެއްގެ ދަށުން ދިފާޢީ ވަކީލުންނަށް ހަނި/ދިމާދިއުން ހުއްޓުވުން (controlled access to defence lawyers)

ފަނޑިޔާރު ޝާހިދާ ފަތުހީގެ ރައުޔު:

މައްސަލައިގެ ބަޔާނު:

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 "ކޯޓު އަމުރު" (ހުކުމް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު) އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ (މީގެފަހުން **"އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް"** ނުވަތަ **"ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް"** ނުވަތަ **"ދައުލަތް"** ކަމަށް ބުނެފައި) ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފެކެވެ.

2. މި ފައިސަލާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ހދ.ވައިކަރަދޫ / ރޯޒްދާން، އަޙްމަދު އާޒާދު[1] (މީގެފަހުން **"އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް"** ކަމަށް ބުނެފައި) އެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު

3. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ޖުމުލަ 4 (ހަތަރެއް) ދައުވާއެއް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި އުފުލާފައިވެއެވެ. މި 4 (ހަތަރު) ދައުވާގެ ތެރެއިން 2 (ދޭއް) ދައުވާއަކީ ޖިންސީ ގޯނާކުރަން އުޅުމުގެ ކުށުގެ 2 (ދޭއް) ދައުވާއެވެ. މި 2 (ދޭއް) ދައުވާވެސް އުފުލާފައިވަނީ، ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ[2] 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ހަވާލާދީ އެމާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުންނެވެ.

4. މިދައުވާތައް ބަލަމުން ގެންދަނިކޮށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 511/512/513/514/Cr-C/2025 ޝަރީޢަތް ހިނގަމުންނެވެ.[3] މި ޝަރީޢަތުގެ ތެރެއިން 10 ޖުލައި 2025 ވަނަ ދުވަހު ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުކުމް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރަކަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެއީ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އުފުލުނު 2 (ދޭއް) ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ތެރެއިން ޖުމުލަ 6 (ހައެއް) ހެކި، ޝަރީޢަތުގެ

---

1 ދރއ ނަންބަރު A230416

2 ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

3 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 "ކޯޓު އަމުރު" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން

މަރުހަލާގައި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު ކަނޑައަޅުއްވާ ޝަރުޢީބަޔާނާ އެއްގޮތަށް ޝަރީޢަތުގެ މަޤާޞިދުގައި ބަލައި ދިރާސާ ކުރުމުގެ އިންޞާފުވެރިކަމާ އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތަށް ހަމަޖެއްސައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމެވެ.

5. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 "ކޯޓު އަމުރު" (ހެކި ބައްލަވާބެހެއްޓުމުގެ އަމުރު) ގައި އެކޯޓުން ކަނޑައެޅިފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

1. ބައްލަވާބެހެއްޓުން ދިނުމަށް އެދިފައިވާ ހުށަހެޅުމުގެ ތެރެއިން ނަންބަރު 1 އިން 5 ގެ ނިޔަލަށް އަދި 7 ގައި ހިމެނޭ ހުށަހެޅުންތަކާ ކުޑަކުއްޖެއްގެ ވީޑިއޯ އާއި ފޮޓޯ ހިމެނޭ ހުށަހެޅި ކަމަށްވާތީ މިހުށަހެޅުމާ އެއީ ހާމަކޮށްފިނަމަ ކުޑަކުއްޖެއްގެ ކަރާމާތަށް އުނިކަމެއް އަތުވެދާނެ ފަދަ އަދި އެކުއްޖާގެ ޙާލަތު މަޢުލޫމާތު އާންމުވުމުގެ ދަރުމަ ހުރުވިދާނެހެން ހުށަހެޅިއް ކަމަށް ދެކެވެ. ނަންބަރު 6 ގައި ހިމެނޭ ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުން މަންޒަރު ހިމެނޭއިރު، އެފަދަ ތަކެތި ގެންގުޅުމާއި އާންމުކުރުމަކީ ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަ ގޮތުން ބަލާއިރު، އެފަދަ ތަކެތި ކޯޓަށް ނަގައި ފޮނުވުމަކީ މަގުފަހިވާގޮތަށް ހާމަކުރުމަކީ ދެއްތޮރުގެ އާންމު ސިޔާސަތު ފުރިހަމަކުރަން ކަމެކެވެ.
2. ބައްލަވާބެހެއްޓުން ދިނުމަށް އެދިފައިވާ ހުށަހެޅުމުގެ ތެރެއިން ނަންބަރު 1 އިން 7 ގެ ނިޔަލަށް ހިމެނޭ ހުށަހެޅުންތަކާ، ހުށަހެޅިފައިވާ ދައުވާގެ ނިސްބަތުން އަދި މި ހުށަހެޅުން ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދިފާޢު ބިނާކުރުމަށް މުހިންމު ހުށަހެޅުންތަކެއް ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.
3. އެހެންކަމުން (1) ދިފާޢު ބިނާކުރުމުގެ ބައެއްގައި (2) ކުރުކުރިންގެ ކަރާމާތައި ޙިމާޔަތްކުރުމުގެ ބައްޓަމުގައި އާންމު ސިޔާސަތު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މަސްލަޙަތު ބެލެންސް ކުރުމަށް މިންގަނޑެއްކަން ނިންމުމުގައި ނިންމާކަމަށްވާނަމަ އެ ނިންމުމަކީ ކޯޓުގައި މި ހުށަހެޅުން (ކުއްޖާގެ ފޮޓޯ އާއި ވީޑިއޯ ހިމެނޭ ސީޑީތައް) ބަލައި ދިރާސާކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދިފާޢަށް މިންވަރަކަށް ބައްލަވައިދިނުން ހިމާޔަތްކުރުން ކަމުގައި ބެލެވެއެވެ.
4. އެހެން ނަމަވެސް ދިފާޢުން އެކަން އެގޮތަށް ކުރުމަށް ވަގުތު ނަގާނެއީ އާއި އަދި އެކަމަކީ ކޯޓުގެ ވެސް އިތުރަށް ވަގުތާއި ވަސީލަތް ހޭދަކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށްވުމުގެ ސަބަބުން އެފަދަ ހުށަހެޅުން ބަލައި ދިރާސާކުރުމަށް ވީނަ ދުވަސް ނަގާތީ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ދިގުލައިގަންނާކަމަށްވާތީ، ދިފާއީ ފަރާތަށް

އެކަނި އެކްސެސް އޮންލައިން ގޮތަށް، ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ވަކި ވަގުތުތަކެއްގައި ބޭފުޅުގެ އެކްސެސް ކޮންޓްރޯލްކޮށް، ލޮގް ބެލެހެއްޓުން ނިޒާމެއް ހަމަޖެހުމަކާ، އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް (ގޫގަލް ޑްރައިވް ފަދަ) ދިރާސީ ވަސީލަތް ކޯޓުން ބޭރުގައި ހުރެގެން ތިޔުންނައް ބޭފުން އިންތިޒާމް ހަމަޖެއްސުމުގެ ފުރުސަތު ލިބިދެވިދާނެކަމަށް ދެކެމެވެ.

5. ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ދިނުމަކީ އެދިފައިވާ ހިރާސަތުގެ މުއްދަތުން ނަންބަރު 8 އިން 15 ގެ ނިޔަލަށް ހިމެނޭ ހިރާސަތުކުރެވޭ ތިމާގެ ޗާޓް މަޢުލޫމާތު ހިމެނޭ ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން އެއްވެސް ސަބްސްކްރައިބަރުން މި ދިރާސާއަށް އާންމުކޮށް ކަރުދާސްތަކާ އަދި އިތުރަށްދާ ޗާޓު މަޢުލޫމާތު އާންމުކުރުމުގެ ބަދަލު ހުށަހެޅުމުގެ ހިރާސަތްތެރިއާ ދެކެމެވެ.

6. ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ދިނުމަކީ އެދިފައިވާ ހިރާސަތުގެ މުއްދަތުން ނަންބަރު 8 އިން 15 ގެ ނިޔަލަށް ހިމެނޭ ހިރާސަތަކީ، ހުރަހެއްވިޔަސް ދައުލަތުގެ ނިސްބަތްވުން އަދި މި ހިރާސަތަށް ސާބިތުކުރުމަށް ހުރަހަކާ ވިޔަސް ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދިރާގު ބިނާކުރުމަށް ފުރިހަމަ ހިރާސަތުގެ ކަމަށްވާތީ ބަރަވާވެއެވެ.

7. އެހެންކަމުން (1) ދިރާގު ބިނާކުރުމުގެ ހައްގުއި (2) ކުރެވިދާނެ ކަނޑައަޅައި ޖާމިއު ދިރިއުޅުމުގެ ހައްޤު ބެލެންސް ކުރުވަން މިންގަނޑުކުރަން ނިސްބަތުގެ ހުވަށްގަނޑު ހެ ނިސްބަތްކުރަނިވި، މި ހިރާސަތް (ތިޔުންނަށް) އާންމު ނުކުރުމަށް ދަށުވާލިބޭ ފަރާތުގައި އާނގެ ވަކިވުންނަށް ޝަރީޢަތުގެ ހުރަހަކަށް ވާތީ ކަމަށް ބަރަވާވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކާއި ބަލައިލުން:

6. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 "ކޯޓު އަމުރު" (ހިރާ ބަންދުގައިބެހެއްޓުމުގެ އަމުރު) އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އަންނަނިވި ނުކުތާއެވެ. އެއީ؛

6.1. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 145-B8/HRA/2025/08 (19 އޮކްޓޫބަރު 2025) ކޯޓު އަމުރުން ނިސްބަތްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 19/2019 (ކުށުގެ ބަލައިގަތުމުގެ ހިރާސަތުގައިބެހެއްޓުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 33 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހިމާޔަތް އަދި ދިފާޢުގެ ޙައްޤުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35

ވަނަ މާއްދާއާއި، 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 13/2010 (ފަސިޖެހާރުންގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ހިމާޔަތް ނިސްބަތްވާފަޔާ ނިސްބަތްވުމުއްކަމަށް ބެލި ހުރަހެއް ނުކުތާއެވެ.

6.1.1. މިންކުތާގެ ތަޢުލީމުގައި ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކުޑަކުދިންނަށް ހާއްސަ ރައްކާތެރިކަމާއި ވިސްނިފައިވާ ބައްޓަންކޮށްފައި، ކުޑަކުދިންގެ ކަރާމާތަށް އިޙްތިރާމް އަސްނަޙާލަތް ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤު މަޞްލަޙަތު އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހަމަޖެހިގެން ނިޒާމްކަމަކަށް ކުޑަކުދިންގެ ބައްޓަންކަން ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[4] 33 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާކަމަށެވެ.

6.1.2. ކުޑަކުދިންގެ މަޞްލަޙަތު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ތަރުތީބު ފާހަގަކޮށް އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ލިބުމުގެ ބައްޓަން ބެލެނިވެރި ކުރުމުގައި ހެޔޮ ބޭފުޅުން، އެ ހެޔޮކަން ޙާސިލުވާ ސާއިލުވުމުގެ އިޖްތިމާޢީ ޢަމަލު މިންވަރާއި، ވަރަށްގިނަ ފަރާތްތަކުގެ ކަންތައްތަކަށް ބަލައި ހެދި ރައްކާތެރިކުރެވޭ ޙަރަކާތް ސަރުކާރުތަކުގެ ދަށުން ވެސް ކުރަމުން ދަރިވަރަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ **ފުރަތަމަ ޙުކުމް ދެކެވޭ ވ. އިބްރާހީމް ޝާހިދު[5]** ޤަސްދުއާގެ ފަސިޖެހާރު ޢަބްދުﷲ ހަމީދުގެ ރަސްމީގެ 8.13 ވަނަ ނުކުތާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށެވެ.

6.1.3. އިޖްތިމާޢީ ވަކިވެފައި ދެމުވެރިކަން ދިފާޢު ވަކިލަން ކުރެވޭ ބޭނުމުގައި ހުކުމެއް އެކަށީގެން ދިނުމަށްފަހު، މުސްލިމު ކުޑަކުދި ހަމައެކަނި ދިފާޢު ވަކިލު އެމީރުއްގެން އެކަށީގެން ވަގުތީ، އެތެރޭ ބެލުމަށް ހާމަކުރި ވަގުތެއް ދިނުމަށް މިންކަމަށާއި، ނަމަވެސް އެތެރޭގެ ދިފާޢު ވަކިލު އެކަށީގެން ވަގުތު އެތެރޭ ފުރިހަ ގޮތަށް ދިފާޢު ވަކީލު އެއް ހޯދުމުގައި މިޒާ ކޯޓު ބައެއްކަން ކަނޑަނޑުކުރުވާފައިވާކަމަށާއި، އަދި އިތުރު ބަޔަކު އެގެ ޝަރީޢަތް ދުވަސްކޮށް އެހެން މުހިންމު އެތެރޭ ހިއްސާކުރުމުގެ ކަނޑަދުރު ނުކުތުވާފައިވާކަމަށާއި، އެގެ ބަދަލުގައި ދިފާޢު ވަކީލު ކަޑަށް

4 ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019

5 2021/HC-A/142

ހާޟިރުކޮށް، އެތަކެތި ދިރާސާކޮށް ބެލުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުން، މިކަންކަމަކީ ކޯޓުން ކަށަވަރުކުރާނެ ކަންކަމެވެ.

6.1.4. އެހެންކަމުން އިޖުރާއީ ޢަދުލުވެރިކަމުގެ ވަސީލަތްތަކަށް ގުޅުވިފައިވާ ދިފާޢު ވަކީލަކު ކޯޓުން ބޭނުމުގައި ހުށަހެޅުން އެތަކެތި ބަލާން ގޮތަށް އެކްސެސް ދިނުމަކީ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޒާހިދު**[6] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުން ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[7] 33 ވަނަ މާއްދާއިން ހިމާޔަތްކޮށްދޭ މަސްލަޙަތަށް ފުރިހަމައަށް ރިޢާޔަތް ކުރުމުގެން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ނުދެކޭ ކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ޙައްދާ ފާއިތުވުމުގެ ވާހަކަ:

7. ދައުލަތުގެ ފާއިތުވުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފާ ދައުވާގެ ޙައްދުގައި އިސްތިއުނާފު ޙައްދާ ފާއިތުވުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

7.1. އިސްތިއުނާފު ޙައްދާ ފާއިތުވުމުގެ މައްސަލަ ދައުވާ އުފުލާފައިވަނީ، ޖިނާއީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ[8] ދަށުންކަމަށާއި، ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތަށް ޖިނާޔަތުން ދޫކުރުމަށް ވަކި އުސޫލެއް ގެންގުޅުމަށް އެޤާނޫނުގައި ވަކި ހަމަތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނުވާކަމަށެވެ. އެޤާނޫނުގެ ދަށުން ހިންގާ ޝަރީޢަތްތަކުގައި ސިއްރުކުރުން އެޤާނޫނުގެ 58 ވަނަ މާއްދާއިން ލާޒިމްކޮށްފައިވާކަމަށާއި، އަދި ކުށުގެ ޝިކާރައަކަށްވާ ފަރާތެއްގެ މަޢުލޫމާތު އާންމު ކުރުމާއި މީޑިއާކުރުމަކީ ކުށެއްގެ ގޮތުގައި 59 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅައި އެކަމަށް އުޤޫބާތެއްވެސް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށެވެ. ޖިނާއީ ދައުވާއެއްގެ ތަޙުޤީޤުން ދޫކުރުމާބެހޭ އުސޫލުތައް ދަށުން ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ކަމަށާއި، އެޤާނޫނުގެ 84 ވަނަ މާއްދާއިން ކަނޑައަޅަނީ ހުރިހާ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ދައުވާލިބޭ ފާއިތުވުމުގެ އަމަލު ދިނުމަށްކަމަށާއި، ތަޙުޤީޤަށް ނުދީ ހިފެހެއްޓިދާނެ ނުވަތަ ވަކި މުއްދަތަކަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ފަދަ އިސްތިސްނާތަކާއި ބާރުތަކެއް

---

[6] 2021/HC-A/142

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

ޤާނޫނުގެ 131 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ނަންބަރުތަކުގައިކަމަށާއި، އެއީ ނަންބަރުތަކެއް ދައުލަތުގެ ދައުވާ ޚުދުގައި ބަލާފާރިޒުއި ނުވާކަމަށެވެ.

7.2. ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ ޖިންސީ އަނިޔާގެ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ކުރު ކަނޑައަޅާފައިވާ ހިން ހަމަރު ޤާނޫނުން ރައްޖޭގައި އެބައޮތްކަމަށާއި، އެއީ ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ އުސޫލުތަކަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނާއި[9]، ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުކަމަށާއި[10]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގައިވެސް އެބާވަތުގެ ކުށް ހިމަނާފައިވާކަމަށާއި، އަދި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގައިވެސް ޖިނާއީ ކުށް ކަނޑައަޅާފައި އެބަހުރިކަމަށެވެ. މިއިން އެއްވެސް ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ކުރާ ޖިނާއީ ދައުވާގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ނުވަތަ ކުށްވެރިވެ ބަޔަކު ގޯނާލިބޭ ފަރާތަށް ދޫނުކުރެވޭ އުސޫލެއް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވަނީ މަޖުބޫރުވެގެން އެކަށީގެންވާކަމަށާއި، އެހެނީ ޤާނޫނުތަކުންވެސް ވިކްޓިމްސްއަށް ހިމާޔަތް ދިނުމަށް އިޚްތިޔާރުކުރެވިފައިވާ މަގަކީ ޝަރީޢަތް ސިއްރުން ހިންގުމުގެ މަޤުބޫލުކަމަށާއި، ސަބަބަކީ، ގޯނާލިބޭ ފަރާތުގެ ބަޔާންދިނުމަށް ކަނަވަރުކުރުމާއެކު ވިކްޓިމްސްއަށް އަދުލު އިންސާފު ލިބިދެވޭނެ މަގަކީ އެއީ ކަމުގައިވާތީކަމަށެވެ.

7.3. ދިފާޢީ ވަކީލު ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުމުން، އެތަކީ ދިރާސާކޮށް ބެލުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމުން، ސްކްރީން ރިކޯޑްތައް އެހެން މިހެންނާ އެޓަކި ހިއްސާކުރުމުގެ ކަނަވަރު ނުކުރެވޭނެކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްދީ، ކޯޓުތަކުގެ އިދާރީ ކުރިއަށްގެންދަނީ ފަނޑިޔާރުންނަށާއި ކޯޓަށް ހާޟިރުވާ ފަރާތްތަކުން ވެސް މިކަންކަން ކަނަވަރުކުރުވޭނެ ގޮތެއް ނެތްކަމަށެވެ.

7.4. އިސްތިއުނާފު ކުރަނީ ނިންމުމަކީ ޝަރީޢަތް ބަލައި ދިފާޢު ކުރުމަށް ދިފާޢަށް ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ވަސީލަތާއި ވަގުތު ކޯޓުގައި ދަމަހައްޓުން އިސްތިއުނާފު ޤާއިމުކުރުން އަވަސްކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ފުރުޞަތުދީފައިވާ ބައެއްގެ ކަމަށާއި، ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފުގައި އުޅޭ ފަދައިން ނިންމާ ޙުކުމްތަކުގައި

[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހާޒިރުވެ ލިޔުންތަކާއި ބަޔާން އިންޒާރު ހަމަޖެއްސުމުގެ މައްސަލަ ނިންމަން އެދޭ ކަމަށެވެ.

ދެފަރާތުން އެދޭގޮތް

8. ދައުލަތުން އެދޭގޮތް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ؛

8.1 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 (19 އޮކްޓޫބަރު 2025) ކޯޓު އަމުރުން ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމުގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 19/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 33 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހިމާޔަތް އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއާއި، 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 13/2010 (ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވައި؛

8.2 ދިފާޢީ ވަކީލަށް އެކަނި އެކްސެސް އޮންނަން ގޮތަށް، ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ވަގުތުތަކުގައި ބެލުމަށް ގޮތަށް އެކްސެސް ކޮންޓްރޯލްކޮށް، ތިމާ ބެލެހެއްޓުން ނިޒާމު ހަމަޖެހުމަކަށް، އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް މެދުވެރިކޮށް ދިފާޢީ ވަކީލަށް ކޯޓުން ބޭރުގައި ހުށަހެޅުން ލިޔުންތަކާއި ބަޔާން އިންޒާރު ހަމަޖެއްސުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2021/HC-A/142 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ޝާއިޤް) ޤަޟިއްޔާގެ ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ހަމީދުގެ ރައުޔުގެ 8.13 ވަނަ ނުކުތާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީ؛

8.3 މިމައްސަލައިގައި ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ، އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގެ ނުކުތާ 1.5 ގެ ދަށުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ލިޔުންތަކާއި ރައްކާތެރިކުރުމާއި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު ކަނޑައަޅާ ޝަރުޠުތަކާ އެއްގޮތަށް އެވަގުތު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބަލައި ދިރާސާކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށެވެ.

9. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އުފައްދަވާފައިވާ ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 އަމުރަށް ބަދަލު ގެނެސްދިނުމާއި ތަފާތު ނުކުމާއި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް:

10. މިއިސްތިއުނާފުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އުފައްދާފައިވާ ބަހުސްތަކާ، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރަކަށް އެދުމުން، އެހެނިހެން ބަޔަކު ދިފާޢުކުރުމަށް ވަކީލަކު ކޯޓުން ބޭނުން އެކަށީގެން ލިބޭ ގޮތަށް ކޯޓުން ނިންމުމަކީ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[11] 33 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއާ އަދި ހައިކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޝާއިފް**[12] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ.

11. ޢާއިލާގެ ފަރާތުންނާއި ޖަމާޢަތުގެ ފަރާތުންނާއި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހެކިބަސް އެހީތެރިކަމާއި ރައްކާތެރިކަން ލިބުމަކީ ކުޑަކުދިންނާއި ގުޅޭގޮތުން ކުދިންނަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤުތަކެވެ.[13] ކުޑަކުދިންގެ ކަރާމާތަށް އުނިކަން އަންނަ ގޮތަކަށް، ކުޑަކުދިންގެ ޝަރީ މަޢުލޫމާތު އާންމުކޮށް ފަރާތްތަކަށް ހާމަކުރުމަކީ ގެއްލުންގެނެސްދޭ ކަމެކެވެ.[14]

12. މިމައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ރައްކާތެރިކުރުމަށް އެދޭ ހިނގާފައިވާ ކުޑަކުދިންތަކެއްގެ ވީޑިއޯއާއި ފޮޓޯ ހިމެނޭ ލިޔެކިޔުންތަކެވެ. ދަށު ކޯޓުން މިކަމުން ރިޕޯޓުކޮށް ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

"ރައްކާތެރިކޮށް ދިނުމަށް އެދިފައިވާ ހިނގާފައިވާ ލިޔުމުގެ ނަންބަރު 1 އިން 5 ގެ ނިސްބަތުން އަދި 7 ގައި ހިމެނޭ ހިނގާފައިވާ ކުޑަކުދިންގެ ވީޑިއޯ އާއި ފޮޓޯ ހިމެނޭ ހުރި ކަމަށްވާތީ މިހިނގާފައިވާ އެއީ ހަމަކަށަވަރުން ކުޑަކުދިންގެ ކަރާމާތަށް އުނިކަމެއް އަތުވެދާނެ ފަދަ އަދި އެކުދިންގެ ޝަރީ މަޢުލޫމާތު އާންމުވެދާނެ ފަދަ ގޮތެއްގެ ހިނގާފައިވާތީ ކަމަށް ދެކެމެވެ."

---

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019

[12] 2021/HC-A/142

[13] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާ

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019 - ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާ

13. ހަމަމިއާއެކު ދަށު ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކޮށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ އަސާސްތަކަކީ، "ބައިނަލްއަޤްވާމީ ދިރާސާތަކުން އެދިފައިވާ ހިރާސްތުގެ ތެރެއިން ނަންބަރު 1 އިން 7 ގެ ނިޔަލަށް ހިފެހެއްޓޭ ހިރާސްތަކީ، ހުރަހެއްޓިފައިވާ ދައުލަތުގެ ނިސްބަތުން އަދި މި ހިރާސްތުން ސާބިތުކުރުމަށް ހުރަހަޅާފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދިފާޢު ބިނާކުރުމަށް ފުރުޞަތު ހިރާސްތައް ކަމަށްވެސް ބަލަފައިވެއެވެ."[15]

14. މިދިރާސާތަކުގެ އަލީގައި ޖިނާއީ ވަޒަންކުރުމުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"އެހެންކަމުން (1) ދިފާޢު ބިނާކުރުމުގެ ޙައްޤުގައި (2) ކުޑަކުދިންގެ ކަރާމާތައި ޚާއްޞަ ދިރިއުޅުމުގެ ޙައްޤުގައި އާންމު ސިއްރިއްޔަތުގެ މަސްލަޙަތު ބެލެނިވެރިން ކުރުވުން މިންގަނޑަކުން ނިންމުމުގައި ނިންމާކަމަށްވާނަމަ އެ ނިންމުމަކަށްވާނީ، ކޯޓުގައި މި ހިރާސްތު (ކުއްލިގެ ޖޫރީ އާއި މީޑިއާ ހިމެނޭ ސިޔާސަތު) ބަލައި ދިރާސާކުރުމަށް ފުރުޞަތު ލިބިދޭގޮތަށް އެ މިންވަރަށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ ހިމާޔަތްކުރުން ކަމުގައި ބަލަފައިވެއެވެ."

15. އެހެންކަމުން، ދަށު ކޯޓުގެ މިނިންމުމުގައި ކުޑަކުދިންގެ ކަރާމާތައި ޚާއްޞަ ދިރިއުޅުމުގެ ޙައްޤަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ނަމަވެސް، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ފަދައިން ފާހަގަކުރުމަށް ފަހު ދަށު ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"އެހެން ނަމަވެސް ދިފާޢުން އެކަން އެގޮތަށް ކުރުމަށް ވަގުތު ނަގާނީ އާއި އަދި އެކަމަކީ ކޯޓުގެ ފަރާތުން އެތަކެއް ވަގުތާއި ވަސީލަތް ހޭދަކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށްވުމުގެ އިތުރަށް އެފަދަ ހިރާސްތު ބަލައި ދިރާސާކުރުމަށް ގިނަ ދުވަސް ނެގުމުގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ދިގުލައިގެންދާނެކަމާ، ދިފާޢީ ވަކީލަށް އެކަށީ އެކްސެސް އެންމެހާ ގޮތަކަށް، ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ވަކި ވަގުތުތަކެއްގައި ބެލޭގޮތަށް އެކްސެސް ކަނޑައަޅާ، ދޭ ބެލޭގޮތުން ނިޒާމެއް ހަމަޖެހުމަށް، އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް (މިސާލަކަށް ޑޭޓާ ގެއްލުމާ) ދިފާޢީ ވަކީލަށް ކޯޓުން ބެލުމުގައި ހުރުމަށް ... ދެވެއެވެ."

16. ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފުގެ މައިގަނޑު ބަޔާނަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ މިފަދަ ކަންކަމުގައި ދިފާޢީ ވަކީލަން އެކްސެސް އެންމެހާ ގޮތަކަށް ވަކިވަކިގޮތެއްގައި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް ދިފާޢީ ވަކީލަން ކޯޓުން ބެލުމުގައި ހުރުމަށް ...

[15] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 ކޯޓު އަމުރު (ހިރާސްތުގައި ބެހެއްޓުމުގެ އަމުރު) ގެ ޕެރެގްރާފް 2

ފުރުސަތެއްކަމަށާއި، މިއީ މިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޝާހިދު[16] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުޞޫލާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށެވެ.

17. ދައުލަތުން ބަލާފައިވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޝާހިދު[17] ޤަޟިއްޔާގެ 8.13 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"ރައްކާތެރިކުރަން އެބޭ ކޮންމެ ހައްކަކާ ގުޅިގެންވެސް ހުރި ރައްކާތެރިކުރަންޖެހޭ ސަބަބާއި ވަންހަނާކުރުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާއި ވަންހަނާކޮށްދިނަމަ ހުރިގެ އަސްލު ހާމަވެގެންދާނަމަ އެކަން ޝަރީޢަތުގެ ސަލާމަތްކަމަށް ގެނައުމަކީ އެ ފަދަ އަޑުގަދަކަން އެއް ފަހަރުގެ ޖިންނާއަކަށެވެ. މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ކުއްޖާގެ ޙައްޤު މަޙްފޫޒުކުރުމަކީ ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބައްޔެއް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ލިބުމުގެ ބައެއް ޤާނޫނީ ޙައްޤުތަކުގައި ހުރިގޮތް ބަލާބެލުމަށް، އެ ހުރިހައި ޙައްޤުތައް ޝާއިއުވުމުގެ އިބްތިދާއު ރައްކާ މިންވަރާއި، ފަރައިގެންވާ އަންގަރައި ކަނޑައެޅޭނެ ބަލައި ހުރި ރައްކާތެރިކުރަންވާ އެހެންކަން ސަބަބުތަކުރިގެންވާ އަންގަ ހެޔޮ މިންވަރަކަށެވެ. ހުރި ރައްކާތެރިކުރުމާ ގުޅިގެން އެ ހައްކާއި ރައްކާކުރަން ޖެހުން ސަލާމަތް ފަރުމާކޮށް ވަޒަންކޮށް ސަލާމަތުކުރު ބައްލަވާކުރެވޭނެއެވެ."

18. ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފު ލާޔިހާގެ 2.6 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް ދިފާޢީ ވަކީލަށް ކާޑުން ބޭނުމުގައި ހުށަހެޅުން އުސޫލުން ދިނުމަށްފަހު، ޤާނޫނީ ކުރިޔަށް ހަމައެކަނި ދިފާޢީ ވަކީލު އެވަގުތަކަށް އެކްސެސްކުރި ވަގުތާއި، އެވަގުތު ބެލުމަށް ހާޒިރުވި ވަގުތާއި ދުވަސް މިންވަރާއި، ނަމަވެސް އެވަގުތަކަށް ދިފާޢީ ވަކީލު އެކްސެސްވާ ވަރަށް އެވަގުތު ބެލުމަށް ދިފާޢީ ވަކީލާ އެއް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ދަފުތަރު އޭގެ ކޮޕީ ލިބިދިނުމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށްއެދި ކަނޑައެޅިފައިވާކަމަށާއި، އަދި އިލެކްޓްރޯ ކޮޕީ އޭގެ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު އަދަދު މިންވަރު އެވަގުތު ހިއްސާކުރުމަށް ކަނޑައަޅާ ނުކުތާތައް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށެވެ.

19. ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލަތަކުގައި، ޤާނޫނާ ގަވާއިދުން ކަނޑައެޅިފައިވާ އުޞޫލުގެ ތަރަހައިގެ ތެރެއިން ހިމާޔަތްކޮށް ރައްކާތެރިކުރަންޖެހޭ ސިއްރު މަޢުލޫމާތެއް، ހަމައެކަނި ވަކިވުންތަކަށް

2021/HC-A/142 [16]

2021/HC-A/142 [17]

ބަލައި ދިރާސާކުރެވޭ ގޮތަށް ހަމަކޮށް/ދޫކުރުމަކީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުންވެސް ބަލައިގަނެވޭ އުސޫލެކެވެ. މިގޮތަށް ހައްސާސީ ދިރިއުޅުންތަކާ، އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތްތަކުގައި، ހަމައެކަނި ވަކިވުންތަކަށް ބަލާ ގޮތަށް ދޫކުރަނީ، ގާނޫނީ ވަކިވުންތަކާ ކޯޓުން ކުރި ޝަރުޢީގެ އިތުރުން، އެފަރާތްތަކުގެ ސުލޫކާ މިންގަނޑުގެ ދަރުން ދިރިއުޅުންތަކުގެ ސިއްރު ހިފަހައްޓަންޖެހޭ ބައެއް ކަމުގައިވާތީއެވެ. ދައުލަތް މަސްލަހަތާ ވަކިވުންތައް އެއްބަޔަކަށް، ދަރިފުޅު ވަކިވުންތަކާ ފަސް ހޯދުނު ހުކުމްތަކުން، ސުލޫކާ ވަކި ހަމަތަކާއި މިންގަނޑުތަކަށް މަބާދިއުން ތާޖިރު ބައެއްކަމެވެ. ޝަރުޢީ ކޯޓަކުން ވަކި ޝަރުޢީހުކުމަކުން ކޮށް ދަރިފުޅު ވަކިވަން އެކަނި ބެލޭ ގޮތަށް ދޫކުރާ ދިރިއުޅުމުގެ ނަޒާހަތުގެ އެހެންމީހުންނާ އެއް ޙާސިލުވުމަކީ ބެލުމުގެ އިހުތިމާމެއް ކަން، ވާތީ ނުވަތަ ގާނޫނީ އެއްވެސް ސަބަބެއް ބަހާނާކުރުމެއް ނެތި ދައުލަތުން ބޭނުންވާ ހަމަ އަސާސެއް އޮތް ބޭނުމެއްކަމުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ. އަދި އަސާސެއް ނެތި މިގޮތަށް އިޖްތިމާޢީ އޮތް ކަމަށް ބެލޭ ބޭނުން ބަލައިގަތުމާއި، ދިފާޢު ވަކިވުންތަކާ ދަރުމަތްތަކުގެ ވަކިވުން ކަމަށް މިންގަނޑަކާ ވަސީލަތެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

20. މިމައްސަލައިގައި ކުރިމިނަށް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ، ދަރިފުޅު ވަކިވަން އެކަސް އެކްސެސް ހައްގުން ގޮތަށް، ދަރިފުޅު ވަކިވަން ކޯޓުން ބޭރުގައި ހުރުމުން ދިރުންތަކަށް ބާރު އިސްތިރާތީ ހަމަޖެއްސުމުގެ ފުރުސަތު ހަމަޖެއްސުމަކީ އެފުރުސަތު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ވާޖިބެކެވެ. ކުރިމިނަށް ކޯޓުން މިނިންމުން ނިންމުމުގައި، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކުޑަކުދިންގެ ބައްޕަ ތަރުބިއްޔަތުކުރުމުގެ ގޮތުން މިޒާޖަށް ބެލުމުގެ ފުރުސަތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ދަރިފުޅު ވަކިވަން އެކަސްޖެވޭ. އަދި، ދަރިފުޅު ވަކިވަން ފަސް މިދިރިއުޅުންތަކަށް ބެލުމުގައި ކޯޓުން ހުއްދަދީފައިވާ ހިމާޔަތްވާގޮތަށް ފުރަގަސްކުރެވިފައިވާތީއެވެ. އެހެންކަމުން، މިކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޢާއިޝާ**[18] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ފަދައިން، އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތަކީ ދިފާޢުގެ ބައިތަކާ ކުރެވިދާނެ ކަރާމާތް ޢަމަލީގޮތުން ބައިން ވަޒަންކޮށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

[18] 2021/HC-A/142

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

21. އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 "ކޯޓު އަމުރު" (ހެރި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު) އަށް ބަދަލެއް ގެންނާން ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ނިންމަން ފެނުނެވެ.

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޖަމީލް މޫސާގެ ރައުޔު:

22. ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްޒާނާގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީގެ ރައުޔު:

23. ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްޒާނާގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

• ހުކުމް:

ދެންފަހު، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B8/HRA/2025/08 "ކޯޓު އަމުރު" (ހެރި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު) އަށް ބަދަލު ގެންނާން ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޖަމީލް މޫސާ

ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްޒާނާ
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީ